

Nr 25.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m.

Genom en den 12 februari 1954 dagtecknad proposition, nr 94, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m.

I fråga om propositionens huvudsakliga innehåll må här anmärkas följande.

Genom proposition nr 60 till innevarande års riksdag har framlagts förslag till lag om yrkesskadeförsäkring, avsedd att från och med den 1 januari 1955 avlösa bl. a. 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete och 1929 års lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Till den nuvarande lagstiftningen är anknutna särskilda ersättningsbestämmelser avseende fall, då tvångsarbetare eller fångar eller vissa andra å anstalt intagna personer skadas till följd av olycksfall eller ådrager sig yrkessjukdom. Dessa bestämmelser finns i förordningen den 24 mars 1938 (nr 102) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl. samt förordningen samma dag (nr 103) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt fångar m. fl.

I förevarande proposition, nr 94, föreslås att nämnda förordningar den 24 mars 1938 från och med den 1 januari 1955 skall ersättas av en ny gemensam förordning, utformad i anslutning till den genom propositionen nr 60 föreslagna nya yrkesskadeförsäkringslagstiftningen.

Det vid propositionen fogade författningsförslaget är av följande lydelse.

Förslag

till

Förordning**om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Drabbas någon som

a) är häktad eller intagen å fångvårds- eller tvångsarbetsanstalt eller vårdas å allmän eller statsunderstödd enskild alkoholistanstalt eller

b) å fattigvårdsanstalt eller annat arbetsställe fullgör arbete, som jämlikt 71 § lagen om fattigvården eller 72 § barnavårdslagen anvisats honom, under vistelsen å häktet, anstalten eller arbetsstället i eller utom arbete av skada till följd av olycksfall eller inverkan, som avses i 6 § lagen om yrkesskadeförsäkring, utgår ersättning av statsmedel enligt vad nedan sägs.

Med skada avses kroppsskada ävensom skada å konstgjord lem eller därmed jämförlig anordning, som är i bruk för sitt ändamål.

Till olycksfall, som avses i första stycket, hänföres jämväl olycksfall vid färd till eller från häktet, anstalten eller arbetsstället, såframt färden föräntledes av och står i nära samband med vistelsen därstädes.

2 §.

Där ej annat följer av vad nedan stadgas utgår ersättning enligt denna förordning med belopp, som jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring och lagen om yrkesskadeförsäkring skulle hava utgivits, såframt skadan omfattats av den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen; och skola i övrigt bestämmelserna i sistnämnda lag rörande obligatorisk försäkring i tillämpliga delar lända till efter rättelse.

3 §.

Ersättning enligt denna förordning bestämmas av riks försäkringsanstalten, i den mån ej jämlikt 16 § lagen om yrkesskadeförsäkring beslutanderätten tillkommer försäkringsrådet.

4 §.

Sjukpenning, som enligt denna förordning skall bestämmas med tillämpning av lagen om allmän sjukförsäkring, må ej utgå efter högre sjukpenningklass än nr 7 i den i 22 § nämnda lag intagna tabellen.

Vid bestämmande av den skadades årliga arbetsförtjänst skall, med iakttagande i övrigt av vad i 9 § lagen om yrkesskadeförsäkring är stadgat, skälig hänsyn tagas till årsinkomsten av förvärvsarbete för en arbetstagare med samma arbetsförmåga som den skadade och i det yrke denne hade, då han intogs å häktet eller anstalten eller påbörjade förelagt arbete, eller, om han vid nämnda tidpunkt icke hade något yrke, till motsvarande inkomst för en med honom jämförlig arbetstagare å den ort, där han senast arbetat eller haft sin verksamhet eller huvudsakligen uppehållit sig.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten femtusen kronor, tages överskjutande belopp icke i beräkning.

5 §.

Sjukpenning eller livränta utgives ej till den skadade för tid, under vilken han hålles häktad eller är intagen å anstalt, som avses i 1 § första stycket a), eller å fattigvårdsanstalt fullgör arbete, varom sägs i samma stycke b). Om särskilda skäl äro därtill, må dock så mycket av livränta, som belöper å nämnda tid, eller del därav i stället utgivas till den som, för den händelse skadan lett till döden, varit berättigad att erhålla livränta i anledning av dödsfallet.

6 §.

Är den skadade berättigad att av statsmedel erhålla avlöning, pension eller annan i denna förordning ej avsedd ersättning, som helt eller delvis utgör understöd på grund av skadan, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller pensionsinrättning, som understödes av statsmedel, skall i fråga om avdrag från ersättningen enligt denna förordning i tillämpliga delar gälla vad i 25 § lagen om yrkesskadeförsäkring stadgas angående avdrag för understöd, som utgives eller bekostas av arbetsgivare.

Ersättningstagare är skyldig att underkasta sig de bestämmelser rörande avdrag å tillerkänd ersättning, som må föreskrivas för fall att motsvarande ersättning utgår på grund av den skadades anställning i kommunal eller enskild tjänst.

7 §.

Utöver vad som följer av 27 och 28 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring må, såframt skadan föranletts av att den skadade åsidosatt gällande föreskrifter för ordningens uppehållande eller om eljest särskilda omständigheter föranleda därtill, ersättningen till den skadade skäligen nedsättas eller ock beslutas, att ersättning till honom ej skall utgå.

8 §.

Ersättning enligt denna förordning utgår ej i anledning av skada, för vilken den skadade är försäkrad jämlikt lagen om yrkesskadeförsäkring.

9 §.

Underrättelse om inträffad skada skall ofördröjligen lämnas till föreståndaren för häktet eller anstalten eller, där den skadade i fall, som avses i 1 § första stycket b), annorstädes än å anstalt utfört honom anvisat arbete, till fattigvårdsstyrelsen eller barnavårdsnämnden.

10 §.

Föreståndare för häkte eller anstalt ävensom fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd, som genom underrättelse enligt 9 § eller eljest erhållit kännedom om skada, som medför eller skäligen kan antagas medföra rätt till ersättning enligt denna förordning, skall ofördröjligen anmäla skadan till riksförsäkringsanstalten.

11 §.

Beträffande försäkringsrådets behandling av ärende rörande ersättning enligt denna förordning skola bestämmelserna i 6 § lagen om försäkringsrådet äga motsvarande tillämpning.

12 §.

De närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Konungen eller av myndighet, som Konungen bestämmer.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1955 men äger icke tillämpning i fråga om skada, som inträffat dessförinnan, och ej heller i fråga om sådan i 6 § första stycket b) eller c) eller tredje stycket lagen om yrkesskadeförsäkring avsedd skada, som yppats senare, därest den skadade icke efter förordningens ikraftträdande varit utsatt för inverkan av den art, som orsakat skadan.

Genom denna förordning upphävas förordningen den 24 mars 1938 (nr 102) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl. samt förordningen samma dag (nr 103) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt fångar m. fl.

Äldre bestämmelser skola alltjämt äga tillämpning å sådant ersättningsanspråk på grund av olycksfall eller sjukdom, som ej till följd av vad i första stycket sägs skall bedömas enligt den nya förordningen.

Beträffande de skäl, som i propositionen anförts till stöd för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Departementschefen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, anför i propositionen till en början bl. a. följande.

Försäkringsskyddet enligt 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete och 1929 års lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar gäller — om bortses från eleverna vid vissa yrkesutbildningsanstalter — endast dem som mot avlöning eller för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning användes till arbete för annans räkning. För lagstiftningens tillämpning fordras i enlighet härmed, att ett fritt avtal skall ha träffats rörande arbetets utförande. Om därför, för att taga ett exempel, en försumlig försörjare, under det han på grund av föreläggande enligt 71 § fattigvårdslagen eller 72 § barnavårdslagen utför honom ålagt arbete, till följd av olycksfall får sin arbetsförmåga nedsatt eller avlider, utgår ej någon ersättning enligt olycksfalls- eller yrkessjukdomsförsäkringslagen till honom eller hans efterlevande. Vad man främst vill nå med arbetsföreläggandet — nämligen att förmå vederbörande att för framtiden fullgöra sina skyldigheter mot sina anhöriga — förfelas emellertid uppenbarligen i motsvarande mån som den försörjningspliktiges arbetsförmåga går förlorad genom olycksfallet. Redan ur det allmännas synpunkt har det därför framstått som önskvärt, att i ett dylikt fall ersättning beredes den skadade eller hans efterlevande. Skäl har också ansetts tala för att ersättning utgår, då olycksfall drabbar någon, som är intagen å allmän tvångsarbets- eller alkoholistanstalt, liksom vidare den som undergår straff för brott ansetts böra hållas skadeslös för följderna av olycksfall, som inträffar medan han avtjänar straffet.

I propositionen nr 60 till innevarande års riksdag har föreslagits, att olycksfallsförsäkringslagen och yrkessjukdomsförsäkringslagen från och med den 1 januari 1955 skall ersättas av en lag om yrkesskadeförsäkring. Även enligt detta förslag skall den obligatoriska försäkringen avse arbetstagarna jämte vissa yrkesutbildningselever, varför det också i fortsättningen föreligger behov av särskilda ersättningsbestämmelser avseende tvångsarbetare och andra hithörande personer.

I fortsättningen lämnar departementschefen en redogörelse för den samordning, som i propositionen nr 60 föreslås mellan yrkesskadeförsäkringen och den allmänna sjukförsäkringen, och anför i detta sammanhang bl. a. följande.

En anpassning av de nuvarande bestämmelserna i förordningarna nr 102 och nr 103 synes böra ske i princip så, att de personkategorier, om vilka

det nu är fråga, av statsmedel får ersättning med samma belopp, som jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring och lagen om yrkesskadeförsäkring skulle ha utgivits i ersättning, om skadan omfattats av den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen. Härigenom kommer således ersättningen att bestämmas, under samordningstiden med utgångspunkt från reglerna rörande sjukförsäkringen och under tiden därefter med utgångspunkt från bestämmelserna rörande den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen. Beträffande andra hithörande frågor än sådana som rör ersättningens storlek bör reglerna i lagen om yrkesskadeförsäkring i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Vidare anför departementschefen bl. a.:

Den omarbetning av de nuvarande reglerna på detta område, som i övrigt erfordras, kan sägas vara av närmast teknisk natur. Vad angår frågan om den årliga arbetsförtjänstens beräkning gäller f. n. att hänsyn inte tages till belopp över 4 800 kronor. Detta betyder, att den högsta sjukpenning, som kan komma i fråga, nu utgör 9 kronor om dagen eller, inräknat familjetillägg, 10 kronor 50 öre enligt inkomstintervallet 4 335—4 845 kronor i olycksfallsförsäkringens sjukpenningsskala. I sjukpenningsskalan för den nya försäkringen utgår sjukpenning vid en årlig arbetsförtjänst av 4 800 kronor efter sjukpenningklassen nr 6 (4 200—5 000 kronor) med 8 kronor om dagen, vartill kan komma barn tillägg om en krona för ett eller två barn, 2 kronor för tre eller fyra barn och 3 kronor för fem eller flera barn. Vidare må erinras om att den reduktion av sjukpenningen, som nu kan ske vid sjukhusvistelse, utgör högst en krona 50 öre per dag, medan reduktionen enligt yrkesskadeförsäkringslagen föreslås liksom enligt sjukförsäkringslagen utgöra i regel 3 kronor per dag. En höjning av maximumbeloppet från 4 800 kronor till 5 000 kronor torde därför vara befogad. Härigenom kommer den högsta sjukpenningen att utgå efter sjukpenningklass nr 7 (5 000—5 800 kronor) med i regel 9 kronor om dagen jämte barn tillägg i enlighet med vad nyss nämnts. Vad nu sagts torde böra gälla vare sig fråga är om tid före eller efter samordningstidens utgång.

I fråga om den personkrets, som omfattas av nuvarande förordningar, torde ej böra vidtagas annan ändring än som föranledes därav att allmänna uppfostringsanstalter numera ej längre finnes.

Det synes numera knappast vara anledning att ha bestämmelserna på detta område uppdelade på två författningar. Att man år 1938 valde vägen med två författningar berodde bl. a. därpå, att i vissa hänseenden olika bestämmelser ansågs vara erforderliga. Härom må särskilt hänvisas till den under 8 § i förordningen nr 102 — rörande tvångsarbetare m. fl. — upptagna konkurrensregeln avseende olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringen. Denna regel har ingen motsvarighet i förordningen nr 103 enär de som undergår frihetsstraff förutsattes ej kunna vara att hänföra under

olycksfallsförsäkringslagen. Enligt lagen den 21 december 1945 om verkställighet av frihetsstraff m. m. kan det emellertid inträffa, att en å fångvårdsanstalt intagen utför arbete i egenskap av anställd hos annan. Här om må hänvisas till lagens 53 och 65 §§, enligt vilka må medgivas, att fånge, förvarad eller internerad utför arbete hos arbetsgivare utom anstalten. En bestämmelse avseende förhållandet till yrkesskadeförsäkringen erfordras alltså även beträffande gruppen fångar m. fl.

Då det jämväl i övrigt synes praktiskt att sammanfatta de olika bestämmelser som fordras för att, såvitt det nu gäller, reglera ersättningsrätten för ifrågavarande personkategorier, har inom socialdepartementet upprättats en gemensam förordning i ämnet. Beträffande denna förordning, som benämnts förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m., torde endast följande ytterligare behöva framhållas.

Första stycket av 1 § motsvarar första stycket av 1 § i de båda nuvarande förordningarna. De jämkningar, som vidtagits i de gällande bestämmelserna, har betingats av tillkomsten av 1945 års straffverkställighetslag samt av den omständigheten, att allmän uppfostringsanstalt ej längre förekommer.

I de nuvarande förordningarna finnes i 2 § första stycket stadganden om skyldighet för den skadade att underkasta sig viss läkarvård. En motsvarande bestämmelse återfinnes i 20 § av den gällande olycksfallsförsäkringslagen. I förslaget till lag om yrkesskadeförsäkring har emellertid icke upptagits någon bestämmelse i detta hänseende, enär frågan ansetts vara reglerad genom stadgandet i 28 § andra stycket, enligt vilket ersättning må nedsättas, om den skadade utan giltig anledning vägrar att rätta sig efter föreskrift, som meddelats i syfte att förkorta sjukdomstiden eller eljest lindra menliga följder av skadan. Med hänsyn till att sistnämnda stadgande blir tillämpligt även å ersättning enligt ifrågavarande förordning, har de nuvarande bestämmelserna i 2 § första stycket av gällande förordningar icke överförts till den föreslagna nya förordningen.

Bestämmelsen i 9 § angående underrättelse om inträffad skada har sin motsvarighet i 5 § förordningen nr 102. Ehuru ett hithörande stadgande ej återfinnes i förordningen nr 103, torde anledning saknas att ej ge bestämmelsen generell giltighet.

Statsverkets kostnader för ersättning i anledning av de nuvarande förordningarna om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt fångar och tvångsarbetare m. fl. bestrides, liksom kostnaderna i anledning av ett flertal andra försäkrings- och ersättningsförfattningar, av det i riksstaten under femte huvudtiteln upptagna anslaget Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. I årets statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 82) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet,

under ifrågavarande punkt för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 3,5 milj. kronor. Enligt riksförsäkringsanstaltens verksamhetsberättelse för år 1952 anmäldes under nämnda år 148 olycksfall, som drabbat tvångsarbetare och fångar m. fl.; och ersättning utgavs med ett belopp av i runt tal 40 000 kronor. De ändringar av kostnaderna, som genomförandet av förslaget till ny ersättningsförordning kan medföra, kan antagas bli obetydliga. Vissa faktorer inverkar i höjande och andra i sänkande riktning.

Utskottet.

Det genom förevarande proposition framlagda förslaget innebär i huvudsak, att gällande bestämmelser om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare, fångar m. fl. anpassas till den i proposition nr 60 till årets riksdag föreslagna nya lagen om yrkesskadeförsäkring.

Utskottet, som i utlåtande nr 22 tillstyrkt propositionen nr 60, har ej funnit anledning till erinran mot det föreliggande förslaget och får därför hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 13 april 1954.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Norman, fru Svenson, herrar Axel E. Svensson, Anders E. Johansson, Bergman, Grönkvist, Magnusson och Kronstrand;

från andra kammaren: herrar Nilsson i Göteborg, Carlsson i Bakeröd, Andersson i Alfredshem, fröken Höjer, fru Ewerlöf, herrar Bengtsson i Varberg, Johansson i Södertälje och Königson.

Reservation

av herr *Magnusson* och fru *Ewerlöf*, som under åberopande av den vid utskottets utlåtande nr 22, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om yrkesskadeförsäkring m. m. dels ock i ämnet väckta motioner, under 6 § i förslaget till lag om yrkesskadeförsäkring fogade

reservationen av herr Lundgren ansett, att utskottet bort hemställa, att 1 § i förslaget till förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under vistelse å anstalt m. m., måtte få följande lydelse.

1 §.

Drabbas någon — — — nedan sägs.

Med skada — — — sitt ändamål.

Till olycksfall, som avses i första stycket, hänföres jämväl olycksfall vid färd till eller från häktet, anstalten eller arbetsstället, såframt färden föranledes av och står i omedelbart samband med vistelsen därstädes.